

ΕΛΛΗΝΙΚ

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αριστεία & Καινοτομία στην Εκπαίδευση 2012-2013

Έντυπο Ανάπτυξης Περιεχομένου Καινοτόμου Δράσης

1 – Γράψτε μία περίληψη της καινοτόμου δράσης (έως 1 σελίδα).

Η διδακτική πρακτική με τίτλο «Εισαγωγή στην Αρχαία Ιστορία: αντικείμενο και σκοπός, μέθοδος έρευνας, ερευνητικά εργαλεία, ιστορικές πηγές, ρόλος του ιστορικού» σχεδιάστηκε στο πλαίσιο του Μείζονος Προγράμματος Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (2^η εργασία) και εφαρμόστηκε στο Ράλλειο Γυμνάσιο Θηλέων Πειραιά κατά το σχολικό έτος 2011-2012. Γνωστικό αντικείμενο αποτελεί η Ιστορία Α' Γυμνασίου, αλλά με προσαρμογή θα μπορούσε να εφαρμοστεί και στην Α' Λυκείου. Η παρούσα διδακτική πρακτική δεν εντάσσεται σε συγκεκριμένη διδακτική ενότητα του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών, αλλά αποτελεί μία καινοτομία, καθώς ουσιαστικά εισάγει το μαθητή στο μάθημα της Ιστορίας, ειδικότερα της αρχαίας ιστορίας. Ξεκινώντας από τη διερεύνηση της πρόσληψης της ελληνικής αρχαιότητας από τους μαθητές σήμερα –μέσω αναπαραστάσεων και στερεοτυπικών εικόνων – επιδιώκεται η γνωριμία τους με το γνωστικό αντικείμενο, η διασάφηση του σκοπού και των στόχων του μαθήματος με τη χρήση συγκεκριμένων διδακτικών εργαλείων και μεθόδων και η αναγνώριση βασικών μεθοδολογικών εργαλείων που αξιοποιεί ο ιστορικός της αρχαίας ιστορίας. Ακόμη εξετάζονται η διάκριση των ιστορικών πηγών σε άμεσες και έμμεσες, ο ρόλος του ιστορικού και η σκοπιμότητα της μελέτης αρχαίας ιστορίας σήμερα.

2 – Περιγράψτε το πώς προέκυψε η καινοτόμος δράση (1 έως 2 σελίδες).

Η παρούσα καινοτόμος δράση διαμορφώθηκε μέσα στο εξής θεωρητικό-παιδαγωγικό πλαίσιο: Εκκινώντας από την πεποίθηση ότι η διδασκαλία της Ιστορίας οφείλει να προάγει την κριτική σκέψη και την ιστορική συνείδηση (ενσυναίσθηση του παρελθόντος, συνείδηση ιστορικής συνέχειας παρελθόντος-παρόντος-μέλλοντος), το παρόν σχέδιο διδασκαλίας αντανακλά την ανάγκη του εκπαιδευτικού να «σπείρει το μικρόβιο» της απορίας και της αμφιβολίας στους μαθητές, που συνήθως αντιμετωπίζουν την Ιστορία ως μάθημα «παπαγαλίας» και στείρας αποστήθισης με κύρια πηγή το σχολικό εγχειρίδιο. Με το σχέδιο αυτό ο μαθητής και ο διδάσκων καλούνται να απελευθερωθούν από τη δεσμευτική διάταξη και ύλη του σχολικού βιβλίου, όχι καταργώντας το αλλά εμπλουτίζοντας τη μαθησιακή διαδικασία με τεχνικές και πρακτικές που μετατρέπουν τον ίδιο το μαθητή σε μικρό ερευνητή, που μέσα από ομαδικές δραστηριότητες ανακαλύπτει σταδιακά τη γνώση, ανιχνεύει πίσω από αντικείμενα και πηγές την ιστορία των ανθρώπων, διατυπώνει τα δικά του ερωτήματα, σκέφτεται, κάνει υποθέσεις, συνδυάζει και παρατηρεί. Σημαντικό ρόλο στο παρόν σχέδιο διαδραματίζει η διασάφηση βασικών εννοιών για τη μελέτη της Ιστορίας (ιστορικό γεγονός, ιστοριογραφία, ιστορικός, ιστορική πηγή). Επίσης, ο μαθητής εξοικειώνεται με τη χρήση και τη διαθεσιμότητα εργαλείων και μέσων, που θα υποβοηθήσουν τη μελέτη και θα κάνουν το μάθημα πιο ενδιαφέρον και ελκυστικό (επεκτείνοντας τη μάθηση ακόμα κι εκτός ορίων σχολείου, π.χ. με τις επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους). Ακόμη, με αυτό το εισαγωγικό μάθημα ο διδάσκων προετοιμάζει τους μαθητές για τη μεθοδολογία που θα ακολουθήσει στη διδασκαλία του αλλά και καθιστά το μάθημα πιο ελκυστικό κεντρίζοντας την περιέργεια και κινητοποιώντας το ενδιαφέρον τους. Σημαντικό ρόλο παίζει και η αισθητική εμπειρία μέσα από την αξιοποίηση παραστατικών πηγών (εικόνων) και γενικά οπτικοακουστικών μέσων (λογισμικό παρουσίασης, βιντεοταινία), που αισθητοποιούν τη γνώση και αποτυπώνονται έντονα στο μυαλό των μαθητών. Επιπλέον, στο σχέδιο αυτό τίγονται ζητήματα, όπως ο σκοπός της μελέτης αρχαίας ιστορίας σήμερα ή η αρχαιοκαπηλία, τα οποία συνδέονται με τη ζωή και αφορούν τη βιωματικότητα των μαθητών καλλιεργώντας έναν επιπλέον προβληματισμό. Η διερεύνηση, τέλος, των παραστάσεων και στερεοτύπων που έχουν οι μαθητές για την ελληνική αρχαιότητα (ξεχωριστός, άλλωστε, κλάδος σπουδών στο εξωτερικό ως

Reception studies) αποτελεί μία πρωτότυπη αφόρμηση, που και πάλι θέτει τον κάθε μαθητή στο επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας, καθώς διερευνά τις προσωπικές του εμπειρίες και παραστάσεις. Η ποικιλία διδακτικών τεχνικών (καταιγισμός ιδεών, αφήγηση, διασάφηση όρων, μελέτη περίπτωσης – υποθετικό σενάριο, μελέτη ιστορικών πηγών, ομαδική εργασία) εμπλουτίζει τη διδασκαλία και ανταποκρίνεται σε διαφορετικούς μαθησιακούς στόχους. Τελικά, το παρόν σχέδιο θα μπορούσε να αποτελέσει οδηγό για κάθε μάθημα, δεδομένου ότι και οι μαθητές – όχι μόνο οι διδάσκοντες από τα αναλυτικά προγράμματα και τα βιβλία του καθηγητή - οφείλουν να γνωρίζουν από την αρχή της διδασκαλίας το περιεχόμενο του γνωστικού αντικειμένου, τη μεθοδολογία, το σκοπό και τα βασικά εργαλεία. Έτσι, καθίστανται κοινωνοί σε μία διαδικασία μελέτης και μάθησης, που γίνεται ένα ενδιαφέρον ταξίδι έρευνας και ανακάλυψης.

3 – Περιγράψτε αναλυτικά την καινοτόμο δράση και τη διαδικασία εφαρμογής στο σχολικό πρόγραμμα ή στη σχολική κοινότητα (5 έως 12 σελίδες).

Η παρούσα διδακτική πρακτική υλοποιήθηκε σε ένα διδακτικό δίωρο στην αρχή του σχολικού έτους. Το συγκεκριμένο σχέδιο διδασκαλίας ενδείκνυται να εφαρμοστεί κατά την έναρξη της διδασκαλίας του μαθήματος, αλλά μπορεί να παρουσιαστεί και εμβόλιμα αργότερα, ιδιαίτερα μάλιστα αν συνδυαστεί με άλλες δραστηριότητες (π.χ. επίσκεψη ειδικού, π.χ. αρχαιολόγου, στην τάξη – εκπαιδευτική επίσκεψη σε μουσείο). Ο γενικός σκοπός διδασκαλίας ήταν οι μαθητές να «αμφισβητήσουν» την έτοιμη ιστορική γνώση του σχολικού εγχειριδίου και να αρχίσουν να ανακαλύπτουν το παρελθόν μόνοι τους μέσα από την έρευνα των πηγών και αξιοποιώντας τα κατάλληλα μέσα – εργαλεία. Επίσης, να διερευνηθεί η πρόσληψη της ελληνικής αρχαιότητας από τους μαθητές μέσα από σύγχρονες τους παραστάσεις, αλλά και να αποσαφηνιστούν βασικοί όροι για τη μελέτη της ιστορίας (ιστορικό γεγονός, ιστορία, ιστορικές πηγές). Οι επιμέρους στόχοι που τέθηκαν ως προς το γνωστικό αντικείμενο και ως προς τη μαθησιακή διαδικασία ήταν: Οι μαθητές να μπορούν:

A) Βασικές έννοιες (Μαθαίνω να μαθαίνω)

1. Να ορίζουν τις παραμέτρους ενός ιστορικού γεγονότος (τόπος, χρόνος, πρόσωπα, δράση, αιτίες, αφορμές, συνέπειες)
2. Να αντιλαμβάνονται τη διαφορά ανάμεσα στην ιστορία και την προϊστορία
3. Να διακρίνουν τις ιστορικές πηγές σε άμεσες και έμμεσες (πρωτογενείς – δευτερογενείς)
4. Να αναγνωρίζουν την αξία των αρχαιολογικών ευρημάτων ως πηγών για την αρχαία ιστορία
5. Να κατανοήσουν τις αιτιώδεις σχέσεις που διέπουν τα ιστορικά φαινόμενα
6. Να κατανοούν τον όρο «αρχαιοκαπηλία» και τις συνέπειες που έχει για την ιστορική μελέτη και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς

B) Εντοπισμός του θέματος (Μαθαίνω να κάνω)

1. Να διατυπώνουν βασικά ερωτήματα για ένα ιστορικό γεγονός /φαινόμενο
2. Να εντοπίζουν συγκεκριμένες πληροφορίες μέσα σε μία ιστορική πηγή
3. Να παρουσιάζουν τις παρατηρήσεις και τα συμπεράσματα της έρευνάς τους στην τάξη

4. Να συσχετίζουν διαφορετικές πηγές μεταξύ τους και να οδηγούνται στη διατύπωση υποθέσεων
7. Να εξοικειωθούν με τη χρήση μέσων και εργαλείων της ιστορικής έρευνας
8. Να αξιοποιούν τις ηλεκτρονικές πηγές –μέσα

Γ) Διερεύνηση του θέματος (Μαθαίνω να είμαι)

1. Να αναπτύξουν επικοινωνιακή στάση απέναντι στην ιστορική μάθηση (περιέργεια και ενδιαφέρον, πνεύμα αντικειμενικότητας, διεύρυνση των ιστορικών γνώσεων)
2. Να αναπτύξουν κριτικό πνεύμα μέσα από τη σύγκριση και σύνθεση ιστορικών πηγών
3. Να καταστούν σταδιακά μικροί ερευνητές που ανακαλύπτουν το παρελθόν μέσα από μία διαδικασία ανακαλυπτικής – ερευνητικής μάθησης
4. Να προβληματίζονται για τη θέση της αρχαίας ελληνικής ιστορίας στην ιστορία του παγκόσμιου πολιτισμού αλλά και στη συνείδηση των λαών σήμερα
5. Να συζητήσουν το σκοπό και τη σημασία της μελέτης της αρχαίας ιστορίας σήμερα

Δ) Λήψη αποφάσεων – Δράση (Μαθαίνω να ζω και να εργάζομαι)

1. Να αυτενεργούν και να δραστηριοποιούνται
2. Να εργαστούν ομαδικά και να συνεργαστούν για την παραγωγή κοινών εργασιών
3. Να κατανέμουν δημοκρατικά και ισότιμα τις ευθύνες μέσα στην ομάδα
4. Να κοινοποιούν τα αποτελέσματα της ομαδικής εργασίας τους διά εκπροσώπων.

Φάσεις

1^η διδακτική ώρα

A) Αφόρμηση (3'): λογισμικό παρουσίασης (power point) με εικόνες για την ελληνική αρχαιότητα, την ιστορία και την αρχαιολογία (διερεύνηση παραστάσεων μαθητών γύρω από το θέμα, προκαταλήψεις, σύγχυση μυθολογίας - ιστορίας): «Τι σκέψεις /συναίσθηματά σας γέννησε το υλικό, που μόλις σας παρουσιάστηκε;» (βλ. συνημμένο αρχείο)

B) ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ –ΙΣΤΟΡΙΑ –ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δραστηριότητα: Καταγράψτε ένα ιστορικό γεγονός (από οποιαδήποτε ιστορική περίοδο). Οι απαντήσεις καταγράφονται με τυχαία σειρά στον πίνακα σαν καταγισμός ιδεών χωρίς να σχολιάζονται. (2')

- «Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα στοιχεία που συνιστούν ένα ιστορικό γεγονός;»

- «Σε ποια βασικά ερωτήματα απαντώ, όταν περιγράψω ένα ιστορικό γεγονός;» (10')

1. Δράση → ΤΙ;

2. Τόπος → ΠΟΥ;

3. Χρόνος → ΠΟΤΕ;

4. Πρόσωπα → ΠΟΙΟΣ/-ΟΙ; (άτομα, ομάδες, λαοί)

5. Τρόπος → ΠΩΣ;

6. Αιτίες → ΓΙΑΤΙ;

7. Αφορμές → ΓΙΑΤΙ ΤΟΤΕ;

8. Συνέπειες → ΤΙ ΜΕΤΑ;

* 1,2,3,4,5: περιγραφή

** 6,7,8: ερμηνεία

- Απόπειρα ορισμού βασικών εννοιών: *ιστορικό γεγονός, ιστορία, ιστοριογραφία* (Ιστορικά γεγονότα δεν είναι μόνο οι μάχες, αλλά και η κοινωνική, οικονομική, πολιτική, πολιτιστική ιστορία, η καθημερινή ζωή... Επίσης, την ιστορία δεν γράφουν μόνο οι ηγέτες, οι προβεβλημένες προσωπικότητες, αλλά οι λαοί, οι «ανώνυμοι», π.χ. εργάτες πυραμίδων. Πρβλ. Ιστοριογραφία – προφορική ιστορία, π.χ. αφήγηση παππού. Σκοπός της ιστοριογραφίας: η αποκάλυψη της αλήθειας για τη ζωή στο ανθρώπινο παρελθόν) (5')

- *Ίστωρ* = γνώστης του παρελθόντος

- *Ιστορία* = μελέτη του ανθρώπινου παρελθόντος

- Διάκριση προϊστορίας – ιστορίας (γραφή)

Γ) ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ –ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ –ΠΗΓΕΣ

- «Από πού αντλεί ο ιστορικός τις πληροφορίες του για το παρελθόν;» → ΠΗΓΕΣ

- **Καταιγισμός ιδεών:** Αναφέρατε πηγές που μπορεί να αξιοποιήσει ο ιστορικός στην έρευνά του για την αρχαία ιστορία. (καταγραφή απαντήσεων στον πίνακα) (5')

- Διάκριση πηγών για αρχαία ιστορία: α) αρχαιολογικά ευρήματα (αυτούσια υλικά κατάλοιπα του παρελθόντος) - άμεσες, β) γραπτές – έμμεσες. *Διάκριση από σύγχρονη βιβλιογραφία (προηγούμενες μελέτες – δευτερογενή παραθέματα)

- Σημασία αρχαιολογικής έρευνας – ανασκαφών (όλα τα ευρήματα είναι σημαντικά για την έρευνα, όχι μόνο τα αγάλματα ή τα κοσμήματα, αλλά και τα ταπεινά ευρήματα, π.χ. οστά, εργαλεία, απανθρακωμένοι σπόροι κλπ.)

-Συνεργασία ιστορικού με άλλες επιστήμες (αρχαιολογία, επιγραφική, νομισματική, ανθρωπολογία κλπ.)

- Εργαλεία – Μέσα για την εύρεση και αξιοποίηση πηγών στο πλαίσιο του μαθήματος της αρχαίας ιστορίας: Σχολική Βιβλιοθήκη, Διαδίκτυο – Εργαστήριο Πληροφορικής, Μουσεία, Αρχαιολογικοί χώροι, χάρτες, CD-Rom, DVD, εκπαιδευτικά λογισμικά, εκπαιδευτικά προγράμματα (10')

Δραστηριότητα (Υποθετικό Σενάριο – Μελέτη Περίπτωσης): *Υποθέστε ότι είστε αρχαιολόγοι, π.χ. σε κάποιο νησί των Κυκλάδων, και ανακαλύπτετε ένα νεκροταφείο. Τι είδους πληροφορίες θα μπορούσατε να συλλέξετε από τα ευρήματα εκεί;* (10')

2^η διδακτική ώρα

Δραστηριότητες εμπέδωσης και αξιολόγησης

A) Χωρισμός των μαθητών σε 4 ομάδες (των 5 ατόμων για τάξη 20 μαθητών) με παιγνιώδη και εύκολο τρόπο (π.χ. βάσει εποχής γέννησης των μαθητών) (5')

1. Διανέμονται πηγές (κείμενα, εικόνες) σε κάθε ομάδα, που καλείται: α) να αναγνωρίσει το είδος των πηγών (άμεσες – έμμεσες), β) να καταγράψει 2-3 βασικά ερωτήματα που θα θέσουν ως ιστορικοί στις πηγές τους, γ) να υποθέσουν τι είδους

πληροφορίες θα μπορούσαν να αντλήσουν και για ποιο/ποια θέματα; δ) να αναφέρουν, αν χρειάζεται, με ποιες άλλες ειδικότητες επιστημόνων είναι πιθανόν να συνεργαστούν ως ιστορικοί. Τα αποτελέσματα της εργασίας κάθε ομάδας παρουσιάζονται στην ολομέλεια από εκπρόσωπο που θα ορίσει η ομάδα. (15')

Β) ΣΚΟΠΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ – ΕΡΓΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ (αυτόπτης και αυτήκοος; Αντικειμενικότητα και αμεροληψία; Μνήμη του παρελθόντος;)

Διανέμεται σε κάθε ομάδα φύλλο εργασίας με κείμενο από αρχαίους ιστορικούς – συγγραφείς και ζητείται να εντοπίσουν τα στοιχεία που αναφέρονται α) στο έργο του ιστορικού και β) στο σκοπό της ιστοριογραφίας (Ηρόδοτος, Θουκυδίδης, Πολύβιος, Λουκιανός) (15')

Γ) Ατομική αξιολόγηση (γραπτές εργασίες κατ' οίκον): α. «Γιατί σήμερα χρειάζεται να μαθαίνουμε αρχαία ιστορία, όχι μόνο ελληνική αλλά και παγκόσμια;»: Να διατυπώσετε τις σκέψεις σας γύρω από το θέμα σε μία παράγραφο 100-120 λέξεων, β. Σκεφτείτε και ανακοινώστε στην τάξη στο επόμενο μάθημα κάτι που είδατε, παρατηρήσατε, μάθατε για την αρχαία ελληνική ιστορία το περασμένο καλοκαίρι από την επίσκεψή σας σε κάποιον τόπο (π.χ. τόπος καταγωγής, προορισμός διακοπών). (5')

Δ) Εμπέδωση – Επέκταση προβληματισμού για την αρχαιοκαπηλία και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς (προβολή αποσπάσματος ντοκιμαντέρ *Η Κλοπή της Ιστορίας - History Lost*) (5').

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (4 ΟΜΑΔΕΣ)

(Α' ΟΜΑΔΑ)

1. Μελετήστε τις πηγές που σας δίνονται και προσπαθήστε α) να αναγνωρίσετε το είδος των πηγών (άμεσες – έμμεσες), β) να καταγράψετε 2-3 βασικά ερωτήματα που θα θέσετε ως ιστορικοί στις πηγές, γ) να υποθέσετε τι είδους πληροφορίες θα μπορούσατε να αντλήσετε και για ποιο/ποια θέματα; δ) να αναφέρετε, αν χρειάζεται, με ποιες άλλες ειδικότητες επιστημόνων είναι πιθανόν να συνεργαστείτε ως ιστορικοί. Τα αποτελέσματα της εργασίας της ομάδας σας θα

παρουσιαστούν στην ολομέλεια από εκπρόσωπό σας. Μην ξεχάσετε να δώσετε όνομα στην ομάδα σας! Εμπνευστείτε από τις πηγές σας

1) Ίος, Σκάρκος. Οστά αιγοπροβάτων και χοίρων. Πρωτοκυκλαδική II περίοδος, 2) Θήρα, Ακρωτήρι-Δυτική οικία. Τοιχογραφία με παράσταση ψαρά, 3) Σύρος, νεκροταφείο Χαλανδριανής (τάφος 174). Πήλινο τηγανόσχημο σκεύος με παράσταση πλοίου. Πρωτοκυκλαδική II περίοδος, 4) Λήμνος, Πολιόχνη, Ερυθρά περίοδος (δωμάτιο 510). Τριποδική χύτρα μαγειρέματος με πώμα, 5) Θήρα, Ακρωτήρι. Πίθος με δίχρωμη απεικόνιση δελφινιών. Τέλη Μεσοκυκλαδικής περιόδου

2. Μελετήστε τα παρακάτω αρχαία κείμενα και εντοπίστε τα στοιχεία που αναφέρονται α) στο έργο του ιστορικού και β) στο σκοπό της ιστοριογραφίας

1α) Ηρόδοτος (5^{ος} αι. π.Χ.) *Ο Ηρόδοτος από την Αλικαρνασσό εκθέτει εδώ τις έρευνές του, για να μη ξεθωριάση με τα χρόνια ό,τι έγινε από τους ανθρώπους, μήτε έργα μεγάλα και θαυμαστά, πραγματοποιημένα άλλα από τους Έλληνες και άλλα από τους βαρβάρους, να σβήσουν άδοξα· ιδιαίτερα γίνεται λόγος για την αιτία που αυτοί πολέμησαν μεταξύ τους.* (μτφρ. Δ. Μαρωνίτης)

1β) Θουκυδίδης, 5^{ος} αι. π.Χ., (1.1.1-1.1.2) *Ο Θουκυδίδης ο Αθηναίος έγραψε την ιστορία του πολέμου των Πελοποννησίων και των Αθηναίων, πώς πολέμησαν μεταξύ τους, αρχίζοντας να γράφει αμέσως μόλις ζέσπασε, γιατί πρόβλεψε πως*

και μεγάλες διαστάσεις θα πάρει και πιο αξιόλογος απ' όλους τους προηγούμενους θα είναι. Τούτο το συμπεραίνει κι απ' το ότι οι δυο αντίπαλοι ρίχονταν σ' αυτόν ακμαίοι ως προς κάθε αναγκαία για τον πόλεμο ετοιμασία κι απ' το ότι έβλεπε τις άλλες ελληνικές πόλεις να προσχωρούν στον έναν ή τον άλλο συνασπισμό, μερικές αμέσως, μερικές να το μελετούν. (μτφρ. Γ. Γεωργοπαπαδάκος)

(Β' ΟΜΑΔΑ)

1. Μελετήστε τις πηγές που σας δίνονται και προσπαθήστε α) να αναγνωρίσετε το είδος των πηγών (άμεσες – έμμεσες), β) να καταγράψετε 2-3 βασικά ερωτήματα που θα θέσετε ως ιστορικοί στις πηγές, γ) να υποθέσετε τι είδους πληροφορίες θα μπορούσατε να αντλήσετε και για ποιο/ποια θέματα; δ) να αναφέρετε, αν χρειάζεται, με ποιες άλλες ειδικότητες επιστημόνων είναι πιθανόν να συνεργαστείτε ως ιστορικοί. Τα αποτελέσματα της εργασίας της ομάδας σας θα παρουσιαστούν στην ολομέλεια από εκπρόσωπό σας. Μην ξεχάσετε να δώσετε όνομα στην ομάδα σας! Εμπνευστείτε από τις πηγές σας!

- **Ξενοφώντας, Συμπόσιο 2.1-2:**
Όταν λοιπόν σήκωσαν τα τραπέζια και έκαναν σπονδές και έμαλλαν παίνες, ήλθε για να τους διασκεδάσει κάποιος Συρακούσιος, έχοντας αυλιτριά και χορεύτρια, από κείνες που μπορούν να κάνουν μαγικά τεχνάσματα, και έναν πολύ ωραίο νέο κιθαριστή και χορευτή. Επέπεκύνοντες τους, λοιπόν, μαζί με τα τεχνάσματά τους κέρδιζέ χρήματα. Αφού και η χορεύτρια τους χόρευε και ο νεαρός έπαιξε κιθάρα και φαίνονταν ότι και οι δύο τους ευχαρίστησαν πάρα πολύ, ο Σωκράτης είπε: "Μα το Δία, πολύ ωραία μας φιλοξενείς, Καλλία. Γιατί μας παρέθεσες άμοιγο δείπνο αλλά και πολύ ευχάριστα θεαμάτα και ακροσμάτα."
- **Αριστοφάνη, Ειρήνη, στ 1127-1139)**
Χαίρομαι, χαίρομαι! Τέρμα το κράνος, το τυρί, τα κρεμμύδια! Δεν μ' αρέσουν οι μάχες, μ' αρέσει το τζάκι με φίλους μου άντρες, και τα ξύλα να καίνε, καλοκαίρι που μάξεψα καλοκομμένα, και να ψιγνώ στραγάλια και γλυκά βελανθιά, και τη δούλα να πειράζω όσο λούζεται η κυρά.

Παλλαδάς, 4ος αι. μ.Χ. (Παλατινή Ανθολογία, συμποτικό επίγραμμα)
Το θάνατο χρωστούν όλοι οι θνητοί, και κανείς τους αν αύριο θα ζει δεν το γνωρίζει. Καλά στο νου σου να το βάλεις, άνθρωπέ μου, και να ευφραίνεσαι. Δύρο του Διόνυσου η λήθη του θανάτου, Τέρπου, στο βίο τον εφήμερο η Αφροδίτη ασ' οδήγησει. Και τ' άλλα, άσε να τα ρυθμίσει η Τύχη.

- 1) Κωδωνόσχημος κρατήρας, 440-430 π.Χ. Σκηνή επιστροφής από συμπόσιο, 2) Νεαρός που στο δεξί χέρι κρατά μια οινοχόη για να αντλήσει κρασί από έναν κρατήρα, ώστε να γεμίσει μια κύλικα στο αριστερό του χέρι. Το γεγονός ότι

εμφανίζεται γυμνός μαρτυρά πως υπηρετεί ως οινοχόος σε συμπόσιο. Αττικό ερυθρόμορφο κύπελλο, 490 - 480 π.Χ. περίπου, 3) Ερυθρόμορφη κύλικα, 490-480 π.Χ., 4) Σκηνή από συμπόσιο. Αττικός ερυθρόμορφος κρατήρας, 420 π.Χ. περίπου

2. Μελετήστε το παρακάτω αρχαίο κείμενο και εντοπίστε τα στοιχεία που αναφέρονται α) στο έργο του ιστορικού και β) στο σκοπό της ιστοριογραφίας.

Πολύβιος, 2^{ος} αι. π.Χ. (1.1. -1.3) *Αν οι προηγούμενοι ιστοριογράφοι δεν είχαν επαινέσει την Ιστορία, θα ήταν ίσως αναγκαίο να παρακινώ κάθε άνθρωπο να διαλέγει για μελέτη και να επιδοκιμάζει πραγματείες όπως αυτή εδώ, αφού τίποτε δεν διορθώνει ευκολότερα τους ανθρώπους όσο η γνώση του παρελθόντος. Όμως όχι λίγοι ούτε με δυο λόγια, μα όλοι οι ιστοριογράφοι, για να μιλήσω γενικά, αρχίζουν και τελειώνουν με αυτό. Λένε δηλαδή πως η γνώση της Ιστορίας είναι η πιο σωστή παιδεία και προπόνηση για την πολιτική δράση, και η μνήμη των συμφορών, που βρήκαν ξαφνικά τους άλλους, μας διδάσκει με τρόπο μοναδικά χειροπιαστό να υποφέρουμε γενναία τις μεταβολές της τύχης. Είναι όμως φανερό πως κανένας δεν θα θεωρούσε σωστό να λέει τα ίδια για πράγματα, που έχουν κιόλας διατυπωθεί ωραία από πολλούς -και πιο πολύ εγώ. (μτφρ. Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος)*

(Γ' ΟΜΑΔΑ)

1. Μελετήστε τις πηγές που σας δίνονται και προσπαθήστε α) να αναγνωρίσετε το είδος των πηγών (άμεσες – έμμεσες), β) να καταγράψετε 2-3 βασικά ερωτήματα που θα θέσετε ως ιστορικοί στις πηγές, γ) να υποθέσετε τι είδους πληροφορίες θα μπορούσατε να αντλήσετε και για ποιο/ποια θέματα; δ) να αναφέρετε, αν χρειάζεται, με ποιες άλλες ειδικότητες επιστημόνων είναι πιθανόν να συνεργαστείτε ως ιστορικοί. Τα αποτελέσματα της εργασίας της ομάδας σας θα παρουσιαστούν στην ολομέλεια από εκπρόσωπό σας. Μην ξεχάσετε να δώσετε όνομα στην ομάδα σας! Εμπνευστείτε από τις πηγές σας!

Η τραγωδία, δηλαδή, είναι μίμηση πράξης εξαιρετικής και τέλειες (με αρχή, μέση και τέλος), η οποία έχει ευσύντοπο μέγεθος, με λόγο που τέρπει, διαφορετική για τα δύο μέρη της (διαλογικό και χορικό), με πρόσωπα που δρουν και δεν απαγγέλλουν απλώς, και η οποία με τη συμπάθεια του θεατή (προς τον πάσχοντα ήρωα) και το φόβο (μήπως βρεθεί σε παρόμοια θέση) επιφέρει στο τέλος τη λύτρωση από παρόμοια πάθη(κάθαρση).
(Αριστοτέλης, Ποιητική)

1) Θέατρο Επιδαύρου , 2) Αττική επιτύμβια στήλη από τη Σαλαμίνα για ηθοποιό τραγωδίας, 420 π.Χ. , 3) θεατρικά προσωπεία από Αμφίπολη, 3ος αι. π.Χ, 4) Τιμητικό ψήφισμα του αττικού δήμου της Αιξωνής για τους δύο χορηγούς Αυτέα Αυτοκλέους και Φιλοξενίδη Φιλίππου, 313/2 π.Χ.

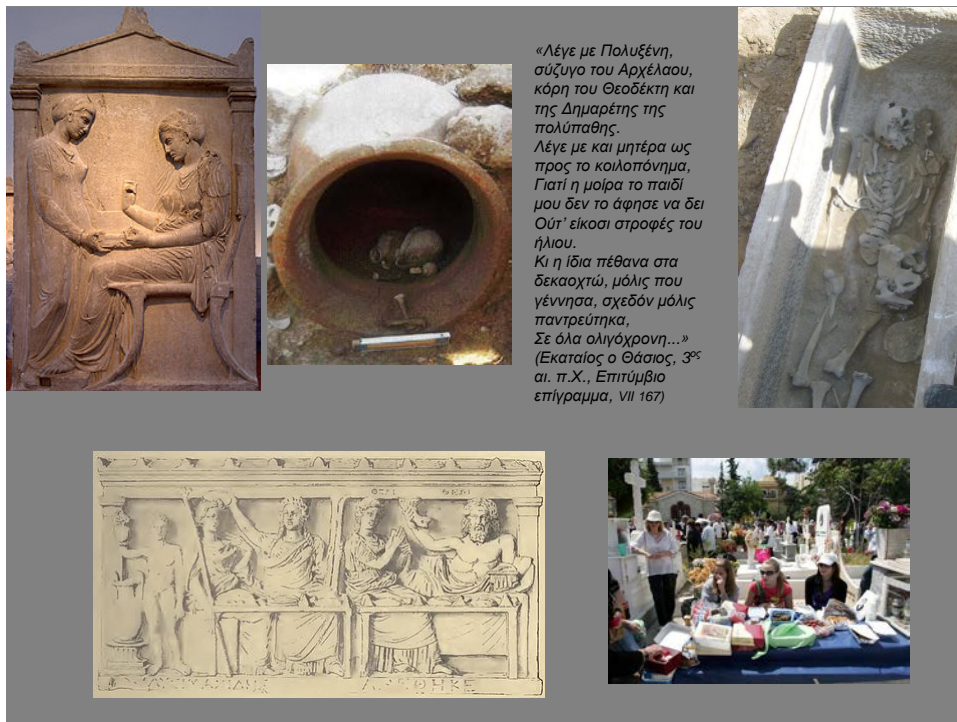
2. Μελετήστε το παρακάτω αρχαίο κείμενο και εντοπίστε τα στοιχεία που αναφέρονται α) στο έργο του ιστορικού και β) στο σκοπό της ιστοριογραφίας.

Πολύβιος, 2^{ος} αι. π.Χ. (1.14. 4-7) *Στην υπόλοιπη ζωή, πρέπει ο ενάρετος άντρας να αγαπά τους φίλους και την πατρίδα και να μισεί μαζί με τους φίλους του τους εχθρούς και να αγαπά τους φίλους. Όταν όμως κάποιος επωμίζεται την ευθύνη του ιστορικού, πρέπει να λησμονήσει όλα αυτά και πολλές φορές να εγκωμιάζει και να στολίζει τους εχθρούς με τους πιο μεγάλους επαίνους όταν οι πράξεις το απαιτούν, και πολλές φορές να ελέγχει και να κατηγορεί με σκληρά λόγια τους πιο στενούς συγγενείς, όταν οι αποτυχίες των ενεργειών τους αυτό υποδεικνύουν. Γιατί, όπως ακριβώς, όταν αφαιρεθούν τα μάτια από ένα ζωντανό πλάσμα, αχρηστεύεται το σύνολο, έτσι και όταν αφαιρεθεί η αλήθεια από την ιστορία αυτό που απομένει γίνεται μια άχρηστη διήγηση. Γι' αυτό δεν πρέπει να διστάζει κανείς ούτε να επαινεί τους εχθρούς, αφού όσοι ασχολούνται με τα δημόσια πράγματα ούτε να πετυχαίνουν πάντα είναι δυνατόν ούτε είναι φυσικό συνεχώς να αποτυγχάνουν.*

(Δ' ΟΜΑΔΑ)

1. Μελετήστε τις πηγές που σας δίνονται και προσπαθήστε α) να αναγνωρίσετε το είδος των πηγών (άμεσες – έμμεσες), β) να καταγράψετε 2-3 βασικά ερωτήματα που θα θέσετε ως ιστορικοί στις πηγές, γ) να υποθέσετε τι είδους πληροφορίες θα μπορούσατε να αντλήσετε και για ποιο/ποια θέματα; δ) να αναφέρετε, αν χρειάζεται, με ποιες άλλες ειδικότητες επιστημόνων είναι πιθανόν να συνεργαστείτε ως ιστορικοί. Τα αποτελέσματα της εργασίας της ομάδας σας θα παρουσιαστούν στην ολομέλεια από εκπρόσωπό σας. Μην ξεχάσετε να δώσετε όνομα στην ομάδα σας! Εμπνευστείτε από τις πηγές σας!

- 1) Επιτύμβιο ανάγλυφο της Ηγησούς. Μπροστά από τη νεκρή κόρη στέκεται η θεραπαινίδα κρατώντας πυξίδα (κοσμηματοθήκη). Περίπου 410 π.Χ, 2) Εγχυτρισμός (ταφή σε αγγείο), 3) Επιτύμβιο επίγραμμα Αρχαίος τάφος του 4ου αι. π.Χ. Ν. Σμύρνη, Αττική, 4) Ελευσινιακό νεκρόδειπνο, 5) Σύγχρονο Ποντιακό νεκρόδειπνο

2. Μελετήστε το παρακάτω αρχαίο κείμενο και εντοπίστε τα στοιχεία που

αναφέρονται α) στο έργο του ιστορικού και β) στο σκοπό της ιστοριογραφίας.

Λουκιανός, 2^{ος} αι. μ.Χ., *Πώς δεῖ ἰστορίαν συγγράφειν*, 41: Κατά τη γνώμην μου, λοιπόν, τέτοιος ας είναι ο συγγραφέας, δηλαδή άφοβος, υπεράνω χρημάτων, ελεύθερος, φίλος της αλήθειας και με το θάρρος της γνώμης του, και, όπως λέει ο κωμικός, να ονομάζει "τα σύκα σύκα και τη σκάφη σκάφη", χωρίς να αποδίδει σε κάποιον κάτι από μίσος ή φιλία, και χωρίς να δείχνει μικροψυχία ή συμπόνοια ή ντροπή ή αμείλικτη διάθεση, δίκαιος κριτής, ευνοϊκά διατεθειμένος προς όλους γενικά, ως το σημείο να μην αποδώσει περισσότερο από όσο πρέπει είτε στη μια είτε στην άλλη πλευρά.

4 – Περιγράψτε τρόπους δυνατής διεύρυνσης της εφαρμογής και σε άλλους τομείς/αντικείμενα της σχολικής μονάδας (1 έως 2 σελίδες).

Το παρόν σχέδιο μαθήματος εφαρμόστηκε στην Α' Γυμνασίου, αλλά θα μπορούσε με κατάλληλη προσαρμογή να αξιοποιηθεί και στην Α' Λυκείου. Η διαθεματικότητά του εντοπίζεται στο συνδυασμό και με άλλα γνωστικά αντικείμενα, όπως την αρχαία ελληνική γλώσσα (μέσα από τα κείμενα των αρχαίων ιστορικών) αλλά και της νεοελληνικής γλώσσας (μέσα από την έννοια της *αρχαιοκαπηλίας*).

Η διασαφήνιση από την αρχή των στόχων και των μεθόδων που θα ακολουθηθούν στην τάξη κατά τη διδασκαλία του μαθήματος μπορεί να αποδειχτεί ιδιαίτερα χρήσιμη για όλα τα γνωστικά αντικείμενα και όχι μόνο για την ιστορία. Ο προσδιορισμός των βασικών εννοιών τακτοποιεί όχι μόνο το δικό μας διδακτικό έργο αλλά βάζει και τις βάσεις για την καλύτερη συνεργασία μας με τους μαθητές μας και διευκολύνει πάρα πολύ τους μαθητές στην προσέγγιση του μαθήματος.

Ειδικότερα σε ό,τι αφορά τη δυνατότητα διεύρυνσης της εφαρμογής διαπιστώθηκε ότι το βίντεο για την αρχαιοκαπηλία θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και από μόνο του για ένα ξεχωριστό μάθημα αφιερωμένο στο ζήτημα της αρχαιοκαπηλίας και της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, ή ακόμη και να επεκταθεί περισσότερο, ώστε να αποτελέσει θέμα ευρύτερου διαθεματικού project.

5 – Γράψτε τις προϋποθέσεις που θεωρούνται απαραίτητες για την καλύτερη ανάπτυξής της στο σχολείο (1 έως 2 σελίδες).

Βασικές προϋποθέσεις για την καλύτερη εφαρμογή της διδακτικής πρακτικής στο σχολείο θεωρούνται:

A. Η ύπαρξη διαθέσιμης και κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής (H/Y και βιντεοπροβολέας)

B. Η προσαρμογή των διδακτικών στόχων από τον εκπαιδευτικό ανάλογα με το τμήμα και την τάξη του (δυναμικό μαθητών, εκπαιδευτικές ανάγκες, ιδιαιτερότητες)

Γ. Η συνεργασία των εκπαιδευτικών του σχολείου (μεταφορά μαθητών σε εργαστήριο πληροφορικής ή αίθουσα διαδραστικών μέσων)

Δ. Ο χωρισμός της τάξης σε ομάδες και η κατάλληλη διάταξη των θρανίων

E. Ο ευρύτερος θεωρητικός εξοπλισμός του εκπαιδευτικού

ΣΤ. Η επικαιροποίηση του διδακτικού υλικού που παρουσιάζεται στους μαθητές (π.χ. λογισμικό παρουσίασης με σύγχρονες γελοιογραφίες, φωτογραφίες από πρόσφατες αρχαιολογικές ανακαλύψεις, ώστε να επιτυγχάνεται το ενδιαφέρον των μαθητών και η παιδαγωγική αρχή της βιωματικότητας).

6 – Γράψτε γενικότερα συμπεράσματα που εξήχθησαν (1 έως 3 σελίδες).

Το παρόν σχέδιο διδασκαλίας εφαρμόστηκε σε τμήματα 23-24 μαθητριών (Γυμνάσιο Θηλέων). Στην αίθουσα υπήρχε ήδη εγκατεστημένος βιντεοπροβολέας και Η/Υ. Από την εφαρμογή του σχεδίου προέκυψαν σε μία διαδικασία αναστοχασμού οι παρακάτω σκέψεις – παρατηρήσεις:

A) Οι μαθήτριες ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στην αφόρμηση της παρουσίασης με εύστοχες και αρκετά ώριμες παρατηρήσεις (που αφορούσαν κυρίως τη θέση της Ελλάδας, όπως προβάλλεται σήμερα σε γελοιογραφίες στα διεθνή ΜΜΕ, αλλά και τα μυθολογικά – ιστορικά θέματα στον κινηματογράφο). Αναδείχτηκε έτσι η σημασία της αρχής της βιωματικότητας στη διδασκαλία αλλά και η δύναμη της αισθητικής εμπειρίας, καθώς οι εικόνες αισθητοποιούν το νόημα και κινητοποιούν τον προβληματισμό καλύτερα από τον αφηρημένο λόγο. Η προβολή οπτικού υλικού σε συνεκτική διαδοχή και με ένα σκεπτικό που εξυπηρετούσε τη διερεύνηση της πρόσληψης συγκεκριμένων παραστάσεων βοήθησε πολύ τις μαθήτριες να δουν μία πλευρά του γνωστικού αντικειμένου, που, αν και τους ήταν οικεία, όμως δεν είχε συνδεθεί στο μυαλό τους με το σχολικό μάθημα. Επομένως, δόθηκε μία επιπλέον διάσταση στο θέμα «αρχαία Ελλάδα» και τονίστηκε η δική τους προσωπική «ανάγνωση» των ποικίλων παραστάσεων που προσφέρονται.

B) Ενώ οι μαθήτριες με ευκολία ανακάλυψαν τα ερωτήματα που συνιστούν ένα «ιστορικό γεγονός», όμως τούς ήταν πιο δύσκολο να σκεφτούν κάτι έξω από μάχες, πολέμους και επαναστάσεις. (Πρόκειται για την παραδοσιακή, παρωχημένη φυσικά, αντίληψη περί ιστορίας, η οποία ήδη έχει ανασκευαστεί από τη δεκαετία του 1930 με τη σχολή των *Annales*). Μέσα από συζήτηση και παραδείγματα προέκυψε αβίαστα η διάκριση ότι την ιστορία γράφουν όχι μόνο οι επώνυμοι ηγέτες και στρατηλάτες, αλλά κυρίως οι απλοί άνθρωποι και η καθημερινότητά τους. Οι ερωτήσεις των μαθητριών έδειξαν ότι παρακολουθούσαν με ενδιαφέρον και προβληματίζονταν.

Γ) Όταν η συζήτηση ήρθε στην αρχαιολογία και στη συμβολή της στη μελέτη της αρχαίας ιστορίας, οι μαθήτριες έδειξαν μεγάλη προθυμία να φέρουν μέσα στην τάξη την προσωπική τους εμπειρία από κάποιο ταξίδι ή κάποια ανακάλυψη. Αυτό έδωσε αφορμή στο να τους ζητηθεί στο τέλος να σκεφτούν όλες κάτι που έμαθαν, ανακάλυψαν, είδαν ή άκουσαν το περασμένο καλοκαίρι στον τόπο καταγωγής ή

διακοπών τους σχετικά με την αρχαία ιστορία. Επισημαίνεται πόσο σημαντικό είναι οι μαθητές να καταθέτουν τις προσωπικές, βιωματικές τους ιστορίες μέσα στο πλαίσιο του μαθήματος, ώστε αφενός να νιώθουν ότι συμμετέχουν πιο ενεργά σε αυτό που γίνεται, ότι τους αφορά άμεσα, αλλά και αφετέρου ώστε να εντάσσουν τη δική τους ιστορία μέσα στο πλαίσιο της ευρύτερης ιστορίας του συνόλου.

Δ) Κατά τη 2^η διδακτική ώρα οι μαθήτριες κλήθηκαν να εμπεδώσουν όσα έμαθαν την 1^η ώρα και να ανακαλύψουν νέα δεδομένα μέσα από την ομαδική εργασία και τα υποθετικά σενάρια. Αν και σπαταλήθηκε περισσότερος χρόνος για την αλλαγή της διάταξης των θρανίων (ενωμένα θρανία και περιμετρικά τοποθετημένες καρέκλες), ωστόσο φάνηκαν να προσαρμόζονται γρήγορα στους κανόνες της ομαδικής εργασίας. Αντιλήφθηκαν εύκολα τι έπρεπε να κάνουν ως ομάδες και μοίρασαν τους ρόλους με σχετική ομοφωνία. Τα φύλλα εργασίας πάνω στα οποία εργάστηκαν τούς φάνηκαν ενδιαφέροντα, κυρίως χάρη στις έντονες εικόνες που δόθηκαν σε πόστερ και προβλήθηκαν επίσης σε διαφάνειες. Όμως, από τις απαντήσεις τους στα ερωτήματα διαπιστώθηκε ότι δυσκολεύτηκαν περισσότερο στο 2^ο ερώτημα των γραπτών πηγών για την ιστορία και τον ιστορικό. Σε ορισμένες περιπτώσεις χρειάστηκε γλωσσική εξομάλυνση των πηγών. Επίσης, στο 1^ο ερώτημα η διάκριση των πηγών σε άμεσες – έμμεσες ήταν σχετικά ευχερής, όπως και ο εντοπισμός του γενικού θέματος που συνέδεε όλες τις πηγές. Περιορίστηκαν όμως περισσότερο στις ερωτήσεις και λιγότερο ανέπτυξαν τι είδους πληροφορίες θα μπορούσε ο ιστορικός να αντλήσει από αυτές.

Ε) Ιδιαίτερα πρέπει να τονιστεί ότι κατά τη διδασκαλία αναδείχθηκαν οι βασικές αρχές της βιωματικότητας, της εποπτικότητας, της ομαδικότητας και της αυτενέργειας. Ειδικότερα, η αισθητική εμπειρία από την αξιοποίηση των παραστατικών πηγών τόσο στην αφόρμηση (εικόνες, γελοιογραφίες) όσο και στις ομαδικές δραστηριότητες (φύλλα εργασίας, εικόνες αρχαιολογικών ευρημάτων) και στην εμπέδωση –επέκταση (προβολή βίντεο), προσέφερε πολλαπλά, καθώς όξυνε την παρατηρητικότητα, καλλιέργησε τη στοχαστική ικανότητα μέσα από την ερμηνεία συμβόλων και την κατάθεση τεκμηριωμένης άποψης για τις πηγές, ανέπτυξε την ερευνητική διάθεση και τη δημιουργική σκέψη με τις ομαδικές εργασίες, τη διατύπωση ερωτημάτων για τα αντικείμενα που μάς μιλούν για το παρελθόν, το υποθετικό σενάριο. Έτσι, οι εικόνες λειτούργησαν ως δυνατά ερεθίσματα –

ισχυρότερα, μάλιστα, από το γραπτό κείμενο, για την ενεργοποίηση του στοχασμού.

ΣΤ) Τέλος, οι ομαδικές δραστηριότητες, ιδιαίτερα το πρώτο ζητούμενο στα φύλλα εργασίας, αφήνει αρκετό χώρο για ποικιλία στα ερωτήματα, τις θέσεις και τις οπτικές που θα αναπτυχθούν και θα διατυπωθούν, καθώς δεν υπάρχει *μία και μόνη σωστή απάντηση*, αλλά αντίθετα ενεργοποιείται η ανοικτή και δημιουργική σκέψη.

Συνολικά, η εφαρμογή του σχεδίου κρίνεται ικανοποιητική, καθώς δε συνάντησε σοβαρά εμπόδια – με εξαίρεση ένα τεχνικό πρόβλημα στον Η/Υ που λύθηκε όμως εγκαίρως – και οι μαθήτριες συμμετείχαν σε μεγάλο ποσοστό και με εύστοχες παρατηρήσεις. Έδειξαν μεγαλύτερη ευχέρεια στο χειρισμό του οπτικού και οπτικοακουστικού (βίντεο) υλικού παρά στο γραπτό κείμενο, που ίσως θα μπορούσε να περιοριστεί, να απαλειφθεί εντελώς ή να δοθεί ως εργασία κατ' οίκον, ώστε να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο. Η εργασία σε ομάδες τις έκανε να συνεργαστούν και να συζητήσουν καταλήγοντας σε κοινά συμπεράσματα. Η βιωματικότητα ήταν σημαντικός παράγοντας κινητοποίησης του ενδιαφέροντος για το μάθημα. Τέλος, η διαχείριση του διδακτικού χρόνου ήταν επαρκής, αν και μία μαθήτρια ζήτησε να παραταθεί η προβολή του βίντεο και μέσα στο διάλειμμα. Οι στόχοι που τέθηκαν αρχικά ικανοποιήθηκαν στο μεγαλύτερο ποσοστό, καθώς κατακτήθηκαν βασικές έννοιες, άρθηκαν παρεξηγήσεις και φωτίστηκαν άγνωστα σημεία. Όταν, τέλος, ρωτήθηκαν οι μαθήτριες πώς τους φάνηκε η διαδικασία και αν αυτά που άκουσαν και είδαν τούς ήταν γνωστά, άγνωστα, βαρετά, ή εντελώς καινούρια, οι περισσότερες απαντήσεις συνέκλιναν στο ότι πολλά γνώριζαν αλλά δεν τα είχαν σκεφτεί ή συνδυάσει έτσι. Ως εισαγωγή στην Αρχαία Ιστορία θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι το συγκεκριμένο σχέδιο συνέβαλε στην καλύτερη αντιμετώπιση του μαθήματος, στη διασάφηση βασικών εννοιών, αλλά και στη διερεύνηση ζητημάτων πρόσληψης της αρχαιότητας, μεθοδολογίας και πηγών, που είτε ο διδάσκων δεν έχει πάντοτε την ευκαιρία να εξηγήσει στους μαθητές είτε αυτοί τα θεωρούν δεδομένα ή μη αναγκαία για τη διδασκαλία.

7. Τεκμηριώστε σε ό,τι αφορά:

7.1 - τον καινοτόμο χαρακτήρα του υποβαλλόμενου έργου σε σχέση με την:

- ✓ παραγωγή μιας νέας προσέγγισης στην εκπαιδευτική διαδικασία που στηρίζεται σε θεωρητική τεκμηρίωση
- ✓ εισαγωγή για πρώτη φορά στο σχολείο μιας καθιερωμένης πρακτικής ή παιδαγωγικής προσέγγισης
- ✓ αναμόρφωση/ανασχεδιασμό μιας καθιερωμένης διδακτικής προσέγγισης

7.2 –τη συμβολή του έργου στη βελτίωση της διδακτικής πράξης όπως:

- ✓ επιτυχή αποτελέσματα μάθησης,
- ✓ προώθηση της συμμετοχής των εκπαιδευόμενων,
- ✓ εκπόνηση εκπαιδευτικού υλικού προσαρμοσμένου στις τοπικές συνθήκες και στις ανάγκες των μαθητών.

7.3 – την παιδαγωγική αξία του έργου όπως:

- ✓ συμβολή στην προσωπική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη των μαθητών, καθώς και στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης,
- ✓ κίνητρα για την επίτευξη υψηλότερων προσδοκιών,
- ✓ επικέντρωση στις ανάγκες των μαθητών,
- ✓ καλύτερη κατανόηση/εμβάθυνση στο γνωστικό αντικείμενο/περιοχή,
- ✓ διευκόλυνση στη διαδικασία «μαθαίνω πώς να μαθαίνω».

7.4 – τη συμβολή στη λειτουργία της σχολικής τάξης/μονάδας όπως:

- ✓ ευκολία εφαρμογής στο σχολείο,
- ✓ διαμόρφωση θετικού κλίματος στις σχέσεις της σχολικής κοινότητας και στις σχέσεις με τους γονείς,
- ✓ ανάπτυξη μιας σχολικής κουλτούρας υποδοχής διαφορετικών μαθητών στις τάξεις και ανταπόκριση στις διαφορετικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- ✓ συνεργασία των εκπαιδευτικών της Σχολικής Μονάδας.

(1 έως 4 σελίδες)

Α. Το συγκεκριμένο διδακτικό σχέδιο αποτελεί μία διδακτική καινοτομία, καθώς δεν εντάσσεται σε συγκεκριμένη ενότητα του αναλυτικού προγράμματος. Ωστόσο, είναι απολύτως συμβατό με τις αρχές και τους στόχους του Νέου Σχολείου, καθώς:

1. Ο μαθητής τίθεται στο κέντρο της διδασκαλίας
2. Ο μαθητής μαθαίνει πώς να μαθαίνει

3. Ο μαθητής λειτουργεί ως μικρός ερευνητής, που ανακαλύπτει τη γνώση μέσα από τις κατάλληλες πηγές και αξιοποιώντας τα κατάλληλα μέσα
4. Αξιοποιούνται οι δυνατότητες των ΤΠΕ (ψηφιακό σχολείο)
5. Προωθείται η ομαδική –συνεργατική Μάθηση
6. Υπάρχει ποικιλία διδακτικών πρακτικών και τεχνικών.

Β. Η βελτίωση της διδακτικής πράξης διαπιστώθηκε από την εφαρμογή του σχεδίου, καθώς κινητοποιήθηκε με τρόπο δημιουργικό και παιγνιώδη το ενδιαφέρον των μαθητών για το γνωστικό αντικείμενο (και όχι απλώς για το «μάθημα», δηλαδή πώς βαθμολογεί ο καθηγητής, τι τετράδιο χρειάζεται, τι ερωτήσεις βάζει στις εξετάσεις κλπ.), καλλιεργήθηκε η περιέργεια και το ερευνητικό κλίμα και δημιουργήθηκε θετική ατμόσφαιρα γενικότερα μέσα στην τάξη, κάτι ιδιαίτερα σημαντικό στα πρώτα μαθήματα της νέας σχολικής χρονιάς.

Γ. Η παιδαγωγική αξία του σεναρίου αυτού αξιολογήθηκε κυρίως μέσα από την προώθηση της διερευνητικής μάθησης (μαθαίνω πώς να μαθαίνω) αλλά και την εργασία των μαθητών σε ομάδες.

Δ. Η συγκεκριμένη διδακτική πρακτική συνέβαλε μακροπρόθεσμα και στην καλή λειτουργία του σχολείου γενικότερα, καθώς στάθηκε η αφορμή και η αρχή για την ενεργοποίηση της διδάσκουσας καθηγήτριας προς την κατεύθυνση μετατροπής σχολικού χώρου σε αίθουσα ιστορίας με όλα τα απαιτούμενα κατάλληλα μέσα διδασκαλίας. Οι μαθήτριες έκτοτε επωφελούνται από τη διδασκαλία με τη χρήση ποικίλων μέσων και εργαλείων σε έναν ξεχωριστό χώρο του σχολείου τους.

8 – Γράψτε βασικές βιβλιογραφικές αναφορές (μέχρι 1 σελίδα).

A. Ιστοσελίδες από το Διαδίκτυο

www.greeklanguage.gr,

www.komvos.edu.gr,

www.odysseus.culture.gr,

www.fhw.gr/chronos/

www.hellenichistory.gr

B. Βιντεοταινία – Ντοκιμαντέρ (*Η Κλοπή της Ιστορίας – History Lost*): απόσπασμα για την αρχαιοκαπηλία (Α. Αποστολίδης)

Γ. Βιβλιογραφία (για τον εκπαιδευτικό)

α) Ε.Χ. Κάρρ, *Τι είναι η ιστορία;* (μτφρ. Φ. Λιάππα), Αθήνα 1983

β) Α. Λιάκος, *Πώς το παρελθόν γίνεται ιστορία;*, Αθήνα 2007

γ) L. Canfora, *Η Θάλασσα της Ιστορίας: πρώτο μάθημα αρχαίας ελληνικής ιστορίας* (μτφρ. Χ. Αλεξανδρίδης), Αθήνα 2001

δ) F. Chatelet, *Η Γέννηση της Ιστορίας* (μτφρ. Α. Κασίμη), Αθήνα 1992

Δ. Λογισμικό παρουσίασης (δημιουργήθηκε από τη διδάσκουσα εκπαιδευτικό)

(βλ. συνημμένο αρχείο).